

THRILLER

VÍME KDO.
VÍME KDY.
NEVÍME PROČ.

PROVAZ LŽÍ

CHRISTOPHER J. YATES

CHRISTOPHER J. YATES

PROVAZ LŽÍ

Přeložil Petr Kotouš

Christopher J. Yates

Provaz lží

Z anglického originálu *Grist Mill Road* vydaného nakladatelstvím Picador v roce 2017 přeložil Petr Kotouš.

Sazba a grafická úprava Filip Toužimský

Obálka Martina Charvátová

Odpovědná redaktorka Marie Hajdová

Vydala GRADA Publishing, a.s., pod značkou COSMOPOLIS

U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 7229. publikaci.

První vydání, Praha 2019, 360 stran

Vytiskl Finidr.

Copyright © 2017 by Christopher J. Yates

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2019

Translation © Petr Kotouš, 2019

ISBN 978-80-271-2814-3 (pdf)

ISBN 978-80-247-3172-8 (print)

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

MOJÍ MÁMĚ JUNE
DÍKY ZA VŠECHNY PŘÍBĚHY

Vůně borovic, ty víš, jak mi je.

ČÁST I

PAT

Pamatuju si, že ty výstřely zněly, jako když mlaskne, *plesk, plesk, plesk*, a pokaždé když ji trefil, tak vykřikla. Sami si to spočítejte a zjistíte, že celé to muselo trvat nějakých deset minut. Já tam celou tu dobu stál a díval se.

Nevím, kdy přesně jsem si všimnul, že počítám. Osm, devět, deset. Dlouho mi přišlo, jako kdyby mi někdo vypnul veškeré smysly, tedy kromě zraku. Ale jakmile jsem si uvědomil, že vnímám, jak jdou výstřely za sebou – osmnáct, devatenáct, dvacet –, mohl jsem se konečně k něčemu upnout, protože do té doby můj smysl pro rovnováhu nefungoval, stejně jako všechno ostatní. Stál jsem nad okrajem čehosi odporného, do čeho jsem nechtěl spadnout, světa mimo mé chápání.

Dvacet šest, dvacet sedm, dvacet osm.

Tohle nebyl opravdový život, tohle bylo nějaké představení. A to představení se nehrálo pro mě, ani bych nesměl zůstat dost dlouho vzhůru, dívat se na něco takového. Ne, nic z toho nedávalo smysl, němý film s ruskými titulky.

A přitom jsem se díval.

Co přesně znamená, že jsem se *díval*? Když se před vašimi očima odehrává zločin, jak se dívat na takové dívání? Jako na neschopnost zasáhnout, nebo brát to prostě jako stav, kdy máte otevřené oči?

Dvanáct. Bylo mi dvanáct let.

Čtyřicet jedna, čtyřicet dva, čtyřicet tři... v novinách potom psali, že na Anettině těle bylo jenom třicet sedm zásahů z mé vzduchovky Red Ryder, takže se Matthew možná párkrát netrefil, anebo se spíš některé broky svezly po provazech. Svázal ji totiž tak natěsno, že asi musel pečlivě mířit mezi ně. Už tenkrát jsme byli docela slušní střelci – já sám dokázal trefit plechovku od limonády na třicet kroků a Matthew se bezpochyby považoval za ještě lepšího střelce než já. Ani s rozeběhem, kámo.

Myslel jsem si, že už to pomalu utichá. Anetta vykřikovala čím dál tím míň. A mezi těmi výkřiky sice zněl pláč, ale i toho bylo míň a míň.

Dokud tedy –

Když Matthew stisknul spoušť po čtyřicáté deváté a naposledy, zazněla z výkřiku jenom půlka, ostré vyjeknutí, které se rychle utopilo v Anettině hrdle. To vyjeknutí bylo hrůzostrašné samo o sobě, mně ale nejsilněji v hlavě zvoní nepřítomnost jeho druhé poloviny.

Dodnes přesně vidím, jak se Anettina hlava otočila navzdory provazu utaženému kolem krku, reflex, který se dostavil nesmyslně pozdě.

Les ještě víc ztichl. Jako když za bouře spatříte blesk a čekáte na zaburácení hromu. Blíží se to?

A pak se Anettina hlava svezla dozadu. A brada jí klesla k hrudi. A dlouhé vlasy zakryly tvář.

Matthew stál nehybně jako cínový vojáček a já stejně tak, prolnutý se zemskou deskou, bez dechu, v úpěnlivé snaze získat na několik těch posledních vteřin aspoň náznak kontroly nad vlastním životem. Svět se v té chvíli smrsknul na krátký komiksový strip z časopisu, na kratičký útržek života počínající Matthewm s pažbou pušky opřenou o rameno a končící o dvě políčka později Anettou přivázanou ke stromu, bez hnutí.

Pak se však ozval zvuk, který nás oba z té chvíle vytrhnul, cosi malého se mihlo v podrostu, Matthew škulbl hlavou a jeho tělo rázem ožilo. Sklonil zbraň, téměř s úctou ji opřel o kámen, připlížil se na délku paže k Anettě a civěl na ni, jako by byla temnotou v jeskyni.

Zvedl klacík a dloubnul ji do paže.

Nic.

Dloubnul znovu, Anettino maso jako těsto, malý kráter v kůži se znovu naplnil. Zvedl klacík o něco výš a na okamžik se zarazil. Jaká forma světa by mohla existovat za oponou?

A pak jí Matthew rozhrábnul vlasy. Tehdy jsem si poprvé všiml, že Anettě z brady kape krev, vpíjí se do výstřihu jejího trika, jeho růžový límeček rudne a rudne.

Otočil jsem se a odplivl si, očima jsem pročesával les, jestli to celé neviděl kromě nás i někdo další. Když jsem se otočil zpět, Matthew pořád ještě držel její vlasy klacíkem, hlavu skloněnou trochu na stranu, jako by četl hřbety knih v regálu.

Hele, pojď se podívat, řekl.

Zatlačil jsem bříškem dlaně na kořen nosu ve snaze vytlačit z čela houstnoucí pocit, explodující nový vesmír.

Jeden brok jí prolétl okem, řekl Matthew. Přímo do mozku. Je tutově mrtvá.

Nedokázal jsem si mnout čelo dost silně, aby ten tlak povolil, tak jsem se do něj místo toho začal bít, *buch, buch, buch*. Dodnes mi bříško dlaně dokonale pasuje do prohlubně mezi nosem a obočím.

Povídám, pojď sem, řekl Matthew a otočil se ke mně. Nemáme na to celý den, Triku.

Jediný Matthew mi říkal Triku. Pro všechny ostatní jsem byl Pat nebo Patrik, táta mi někdy říkal Páta nebo Píďa. Ale Matthew byl pro každého, včetně mě, prostě Matthew. V životě by nikomu nedovolil zkrátit mu jméno, a když nějaký dospělák zkusil, jestli

projde Matt nebo Matty, neváhal ho opravit. Jmenuju se Matthew, řekl pokaždé, úplně v klidu a bez rozmýšlení.

Popotáhnul jsem a udělal první krok s pocitem, jaký museli mít dávní králové, když přistupovali k popravčímu špalku – takový přír-
měr možná působí sobecky, ale tak to tenkrát prostě bylo. Přiblížil jsem se tak plynule, jak to jen šlo, k těm dvěma postavám spojeným klacíkem, a když jsem se zastavil, Matthew mě přistrčil blíž, abych měl dokonalý výhled. Co myslíš ty, Triku? zeptal se.

Ztěžka jsem polkl a přešel pohledem po Anettiných pažích s jizvami po spalničkách až nahoru k pletivu provazů zařízlému do jejího krku jako obojek. A pak, aniž bych k ní otočil hlavu tváří v tvář, jsem šklebícíma se očima mrknul pod Matthewův klacík. Nebylo vidět nic než krev a kdovíco ještě a ta krev se už někde začínala srážet. Černá a mokro a kůže. V Anettině levém očním důlku jako by se roztekla tmavá švestka.

Jo, řekl jsem a snažil se nerozbrečet. Je mrtvá.

Matthew svěsil klacík.

Nezkusili jsme, jestli dýchá. Nehledali jí pulz.

Chvilí jsme tam stáli a pak mnou Matthew zacloumal, nijak nevlídně, prostě mi zatnul prsty zezadu do trika, aby ten okamžik něčím prolomil.

Nepokřížovali jsme se. Nepomodlili se za její duši.

Všude po Swangumských horách vidíte vrstvy hornin naskládané na sebe jako palačinky. Přesně takhle jsme na sebe kladli jednu prohru za druhou. Ani jsme ji neodřízli.

Nevím, podle čeho se pozná ideální dětství, ale vím, že do oné horké, prosluněné středy v roce 1982 jsem měl za to, že takové žiju. Věřil jsem, že mí rodiče jsou šťastní, že vyrůstám na nejlepším místě na světě, nejspíš jsem pořád ještě věřil na duchy, UFO, taroty a na poctivost nejvyšší baseballové ligy.

Vyrůstal jsem totiž v Rosebornu, devadesát mil na sever od New Yorku, dost daleko od inferna, před jehož nebezpečími, ať v podobě každodenní pornografie, rekreačního vraždění či heroinu do každé rodiny, jsme si připadali chránění. Ale hlavně jsme tu měli Swangumské hory, hřeben bělostných skal tvořící jakousi stěnu na severním okraji města, pro kluka se sklony k dobrodružství nejbáječnější dvoreček na světě.

V horách rostly borovice a borůvky a nad hlavou se vznášeli kondori krocانovití. Někdy jste narazili na turistu, ale většinou jste nepotkali ani živáčka, hlavně ve všední dny ne. Nejradši jsem to tam měl během rozpálených, ospalých dnů letních prázdnin, vzduch zdrsněl vedrem, ustavičný pískot hmyzu.

Nejraději jsem chodil k jezeru. Matthewovi jsem tvrdil, že jsou to ledové jeskyně, ale bylo to vážně jezero. Klidná voda zvlhčila vzduch, zejména když pražilo slunce a foukal vánek.

Moje vzpomínky na tu dobu připomínají staré, vybledlé fotky, obloha spíš světlá než modrá, skály v zamlženém oparu a naše kola ve dvou různých odstínech pečených pomerančů. Rok předtím jsme vyjeli na kolech až nahoru, tři upocené míle, trvalo to snad celé léto.

Pod široširou horskou oblohou jsme mohli být, kým jsme jen chtěli – Luke a Bo Duke, Starbuck a Apollo, Osamělý jezdec a Tonto. Hráli jsme svoje role bez zábran, vymýšleli si svoje vlastní chlapecké hry bez všetečného dohledu dospělých. „Kam dostřelím“, „Myslivecká hlídka“, „Houdini“. Mohli jsme se toulat, kde se nám zachtělo – v mém případě jedině, pokud jsem byl včas a umytý u večeře –, ale také jsme měli vlastní základnu, tajné místo, kam se člověk dostal, jenom když se protlačil hustými vavřínovými keři. Právě tam jsme vybudovali naši tajnou pevnost z věcí, které jsme sesbírali v opuštěných chatrčích sběračů borůvek. Tam jsme si ukrývali zásoby a tam jsme sestřelovali plechovky od limoná-

dy mojí vzduchovkou Red Ryder pojmenovanou po tom komiksovém kovbojovi, která se tvářila jako winchestrovka. Stejná puška je i ve filmu *Vánoční příběh*, když o ní sní malý Ralph – *Vždyť si vystřelíš oko, dítě!* –, až na to, že ta moje neměla na pažbě kompas ani tu věc, co ukazuje čas.

Moji Red Ryder jsme nosili během Myslivecké hlídky, a kromě vzduchovky jsme měli ještě lovecký nůž s vyřezávanou rukojetí a švýcarský armádní nožik. Jednou jsme si vyrobili kopí z bambusové tyčky, kterou jsme vzali na dvorku Effy Scottové, plaňky k rajčatům vyvrácené vahou ještě zelených plodů. Použili jsme také gumičky do vlasů a velký hřebík, který jsme vyviklali ze starého betonového valu. Všechno jsme to odnesli do hor a sestrojili z toho zbraň, trvalo nám dlouho, než jsme vypilovali všechna vylepšení, nasypali dovnitř kamínky kvůli vyvážení a ujistili se, že je hřebík do bambusu zaražený dost pevně, aby se nevyломil, až kopí zasáhne svůj cíl. Chtěli jsme mít jistotu, že hrot projde pěkně skrz. Trvalo nám to určitě hodinu, zato pointa celého příběhu vystačila leda na pár vteřin.

Když jsme se shodli, že je kopí hotové, popadl ho Matthew do ruky a řekl mi, běž, vyštěkl to jediné slovo, jako bych ho bezdůvodně něčím rozčílil.

Cože?

Běž! zopakoval o něco výše položeným hlasem.

Potězkával kopí, lehce si ho opíral o rameno a hledal správný úchop, prsty přebíhal sem tam, jako by hrál na flétnu.

Dnes nechápu, proč mi tenkrát tak dlouho trvalo, než jsem pochopil jeho úmysl. Rozpačitě jsem přešlapoval a nevěděl, co si počít, a Matthew zatím zavřel oko a začal si mě rovnat podél bambusového kopí, toho kopí, co jsme si spolu vyrobili. Muselo trvat tři nebo čtyři vteřiny, než mi to všechno docvaklo.

A rozeběhl jsem se.

Utíkal jsem a neotočil se, dokud jsem neuslyšel kolísající zvuk, jak žebrovaná tyč protínala vzduch, právě včas, abych spatřil hrot kopí těsně před tím, než se mi zaryl do lýtku. A když se zarazil, prošel pěkně skrz. Kopí vydrželo nějakých sedm nebo osm kroků, jak jsem zpomaloval, opačná strana kopí drnčela na kamenité zemi pod mýma nohama.

Teď přijde ta část příběhu, co se s ní musím v dospělosti vyrovnávat nejobtížněji, ale přesto vím určitě, že se stala. Otočil jsem se a zvednul kopí, které teď leželo pár metrů za mnou, a odnesl mu ho zpátky. Jako aport.

Matthew, který se tvářil nesmírně pyšně, si ho ode mě vzal do obou rukou, dlaně obrácené k obloze. Prsty obemknul rukojet, zapružil, kopí se hned vrátilo do původního tvaru. Byla to dobrá zbraň. Osvědčila se. Dvacet, třicet yardů.

Opřel naši zbraň o strom, vzal mě za ramena a otočil mě, přitom hvízdal jediný dlouhý ztišující se tón, jako když se v novinách dočtete, kolik nějaký šťastlivec právě vyhrál v loterii.

Když jsem se otočil přes rameno a podíval se dolů pod lem svých krátkých kalhot, uviděl jsem díru v lýtku a krev. Nebylo jí zase tolik, ale stačilo to, aby dokapala až do paty tenisky.

Čistá rána, poznamenal.

Podíval jsem se na kopí. Hřebík byl docela rezavý a ani nevím, jestli jsem tenkrát měl ponětí o tetanu, ale rozhodně jsem věděl, že bych měl někomu říct, co se stalo. Že jsem to ale nikomu neřekl, podle mě úplně přesně vypovídá, co jsem byl za dítě. Nikdy bych to nikomu nevyklopil, jak mi ze sebe bylo trapně, ze strachu, že to já bych z toho měl problémy. Místo toho jsem radši celý týden nosil dlouhé kalhoty a lámal si hlavu, co řeknu, až se mě někdo zeptá proč. Ačkoliv netuším, proč by se mě měl někdo ptát, proč nosím dlouhé kalhoty.

Hele, vydrž takhle chvilku, řekl Matthew, došel si znovu pro kopí, a já sebou šklubnul, jako by mě měl čekat další sprint. Povídám, nehýbej se, zařval Matthew a ukázal na mě prstem.

Běž. Běž. Zůstaň. Ani se nehni.

Ucítil jsem, že mě díra v noze začíná pálit.

Matthew si sundal triko a mě vážně napadlo, že se sehne a celý se pomaže blátem nebo pomatlá štávou z borůvek. Když zvednul kopí, zavřel jsem oči.

Pár chvil poté jsem uslyšel, jak se něco trhá. Otevřel jsem oči a uviděl, že si Matthew uškubl krátký rukáv trika a naším kopím udělal do látky díru. Potom rukáv roztrhl znovu na úzký pruh a pokývnul mi, ať se otočím. Pak si Matthew plivnul do dlaně a otíral mi z lýtky krev a já se zašklebil pokaždé, když se jeho nasli-něné prsty dotkly zející rány. Když mi takhle nohu očistil, omotal ji látkou, pevně zatáhnul, ještě dvakrát obtočil a na holeni uvázal pevný uzel. Nakonec si zase obléknul triko, co z něho teď kus ubylo.

Jde se na jeleny, Triku, řekl.

Ke střelbě ve Swangumských horách, jak se tomu pak začalo říkat, došlo skoro přesně rok potom, kdy mě Matthew probodl naším kopím. Tehdy v létě jsme spolu trávili každý den. Ovšem v roce 1982 se věci maličko změnily.

Především se šest týdnů před střelbou stala jistá nehoda, o které se začalo šuškat po Rosebornu den před oslavami 4. července. Trápil jsem se, protože dost dlouho poté jsem se nemohl ví-dat s Matthewem, který podle našich potřeboval nechat chvíli na pokoji, aby mohl spolu se svou rodinou držet smutek. Takže když jsme se pak konečně 18. srpna zase potkali, léto jako by bylo celé fuč.

Než jsme se ten den vydali do hor, dorazil jsem na naše obvyklé místo setkání, a za chvíli jsem uviděl, jak vedle Matthewa šlape na kole Anetta Jensenová. Měla na sobě tmavé džíny a růžové triko s barevným obrázkem zmrzlinového kornoutu. Napadlo mě, že její přítomnost bude mít co dělat s tím Matthewovým truchlením,

nejspíš že potřebuje emoční podporu od opačného pohlaví nebo tak něco. Popravdě jsem mu v téhle záležitosti sám asi moc pomoci nemohl. Anetta sice chodila také do sedmičky, ale do jiné třídy než my, takže jsem vůbec nechápal, co tady dělá. Ale ať už byl důvod jakýkoliv, dost mě její nenadálá přítomnost štvála.

Předpokládal jsem, že jí chce ukázat naše obvyklá místa a co tam obvykle děláme. Bylo to poprvé, co s sebou někoho bereme, natož holku, nejspíš neuvídíme jelena, pak jí ukážeme naši tajnou pevnost, sestřelíme pár plechovek a Matthew ji možná zkusí sbalit. Protože i když jsme byli ještě kluci, Matthew byl na ošemetné cestě od chlapectví k mužství na míle dál než kdokoli jiný ze sedmičky. Než já tedy určitě.

Celé týdny poté, co se Matthew přistěhoval do Rosebornu, se v naší třídě nemluvilo o ničem jiném, než že vyrůstal v New York City. Matthew nám nepřišel dospělejší než my všichni ostatní jenom kvůli svému původu; on totiž dospělejší opravdu byl, protože než se přistěhoval, měl ve škole rok pauzu. Takže když o rok a půl starší Matthew na začátku šestky přistál v naší třídě, pořádně to zadunělo. Jako by mezi nás nakráčel golem – Matthew nebyl jen nějaký pouliční rváček z Gotham, ale zkrátka větší, silnější a vyvinutější tvor. Mohli jste mu klidně hádat šestnáct, možná osmnáct let, a trvalo několik týdnů, než se na tuhle mohutnou bestii z jiného světa vůbec někdo odvážil promluvit. Když jsem k němu nakonec začal mít blíž, zjistil jsem, že Matthew není jen fakticky starší, ale že je o světelné roky dál než já a nejspíš kdokoliv další z rosenbornské střední také svou cílevědomou nebojácností, takže můj příměr s golemem zapsaným do šesté třídy nebyl zase tak mimo.

Viděno takhle o šestadvacet let zpětně se to samozřejmě snadno řekne. Tenkrát mi Matthew připadal jako starší brácha – dokonce víc brácha než můj opravdový starší brácha. Tak, jak jsem se ho bál, jsem ho zároveň i miloval.

Myslím, že jsme spolu nikdy o holkách nemluvili, ale podle mě „to“ Matthew měl tehdy už za sebou, možná to dělal i víckrát. Kdybych se ho býval zeptal, určitě by mi to řekl. Ale já se nezeptal, protože mi celá tahle záležitost byla hrozně nepříjemná. Několik měsíců jsem si všimal, jak pokukuje po holkách způsobem, který jsem začínal pomalu chápat – a mám-li být docela upřímný, asi mě to dost štvalo.

Takže mě nepřekvapilo, že jakmile jsme s Anettou dorazili na naše tajné místo, poslal mě Matthew, ať si jdu po svém. Budeme hrát takovou hru, řekl, jmenuje se to „Na špióna“. A pak se mi snažil namluvit, že se ta senzační hra hraje tak, že se mám plížit někde o kus dál a pamatovat si všechno, co vidím, ať je to jelen nebo výletník nebo cokoliv, a až se vrátím, podám mu hlášení.

Jo a Triku, dodal, když jsem vyrážel. Vůbec nespěchej, jo?

Tak jsem se nějakých třicet, čtyřicet minut procházel, došel jsem až na stezku na Sluneční hřeben, aniž bych nějakého turistu, natož jelena spatřil. Zato jsem skoro šlápnul na velkou užovku, která se mihla po rozpáleném kameni, a já si uvědomil, že už jsem pryč dost dlouho, a tak jsem to otočil, navíc s pocitem, že budu mít bezva věc k hlášení. Třeba Matthew řekne, že vyrazíme hrát hru „Lov hadů“ a pak se sem vrátíme, tentokrát s celým naším arzenálem zbraní. A také jsem si představoval, jak vyděšeně se Anetta zatváří, až s rozpraženými rukama utrousím slovo „had“ a dodám, že měřil dva metry a tlustý byl jako moje paže.

Možná už mi tenkrát mělo dojít, že když vám přeběhne přes cestu had, je to špatné znamení, stejně jako s kočkou. A kdyby mi to bývalo došlo? Kdybych se neprodral vavřínovými keři na naše tajné místo? Pak by zcela jistě po šestadvaceti letech můj příběh mířil úplně k jinému konci. Ne že bych si myslel, že by snad moje přítomnost ovlivnila to, co Matthew ten den udělal. Ale rozhodně ovlivnila mě, změnila mě tak, že mi nyní pointa mého příběhu při-

padá jako nevyhnutelnost. Až tak, že mi ten opravdový konec příběhu přijde jako důvod, proč jsem na světě.

Když jsem se prodral mezi posledními větvemi, vrazil jsem přímo do středu dění, oba už byli nachystaní, každý na svém místě. Pamatuju si, že mě zarazilo, kolik provazu Matthew použil. Připomnělo mi to ty staré němé filmy, jak na kolejích ječí oběť, kterou maskovaný padouch přivazuje ke kolejím jako velkou kuklu.

Matthew poprvé vystřelil. Anetta vykřikla bolestí. A pak už se to valilo.